

Una filla del sol. Katherine Mansfield: la lluita amb l'escriptura i la malaltia

quaderndelesidees.press/una-figlia-del-sol-katherine-mansfield-la-luita-amb-l-escriptura-i-la-malaltia/

September 6, 2021

Katherine Mansfield (Wellington, Nova Zelanda, 1888 – Fontainebleau, França, 1923) sabia de ben petita que volia ser escriptora. Li havien publicat un conte i havia guanyat algun concurs de redacció infantil a l'escola, a Wellington, i quan tenia deu anys li van regalar el llibre *Elizabeth and her German Garden*, escrit per la cosina del seu pare, Elizabeth Von Arnim, que viatjava per Europa i era una escriptora d'èxit. I va decidir que ella també volia ser viatgera i escriptora.

De l'obra que ens ha deixat Katherine Mansfield, que no va tenir gaire temps per escriure perquè va morir als trenta-quatre anys, tenim en català —a més dels contes publicats el 1937, en traducció de J. Ros-Artigues, i els cinc reculls publicats entre el 1989 i el 2011, en traduccions d'Helena Valentí, Pep Julià, Marta Pera i Anna Llisterrí—, el llibre *Tots els contes* (Proa, 2018), on hi ha els tres reculls que l'autora va publicar en vida, un llibre que va deixar inacabat i un recull que no va voler editar, i també els *Diaris* (L'Avenç, 2018). De l'edició pòstuma dels contes no publicats i dels diaris se'n va ocupar el seu marit, John Middleton Murry. De manera que, de l'obra que podem llegir de Katherine Mansfield, una bona part no va rebre el vistiplau de l'autora.

L'hauria rebut? No ho sabrem mai, però sí que sabem que era extremament exigent com a escriptora i que fins i tot el primer recull de contes, que va publicar el 1911 —*En una pensió alemanya*—, no el va voler reeditar, potser perquè no n'estava prou contenta o per por que l'acusessin de plagi d'un conte de Txékhov, autor que admirava i estimava profundament. S'hi havia inspirat quan començava a escriure contes i s'hi identificava per la seva manera de narrar, però també perquè havia patit el seu mateix mal: la tuberculosi. Pel que fa als diaris, sabem que tenia intenció de publicar-ne una part, ben triada i revisada, però no ho va arribar a fer mai. Tot el volum de fulls, llibretes i notes d'on s'han extret els textos que conformen el volum dels diaris eren papers personals, no destinats a ser llegits per cap públic: «no pretenc que cap altre ull que el meu llegeixi això. És molt íntim». «Soc una persona reservada fins al moll dels ossos», va escriure a

Imatge d'Imanol Buissan.

l'amiga Ida Baker, a qui deia «la meva dona». I Virginia Woolf, que l'admirava i fins i tot l'envejava com a escriptora, i li va publicar *Preludi* a la Hogarth Press el 1918, la trobava «inescrutable (...) com una mena de gat estrany, reservat, sempre solitari, observador».

Sigui com sigui, ara podem llegir els seus diaris, que són, sobretot, el banc de proves d'una escriptora i una mena de cofre on ella guarda apunts, esbossos, idees per a contes, crítiques i autocrítica, projectes, confessions, estats d'ànim, dubtes i decisions sobre l'acte d'escriure i el fet i la voluntat de ser escriptora. Hi trobem la seva lluita interna per ser una bona escriptora, els conflictes amb les persones properes, la batalla amb el dolor. Hi ha uns temes clau amb els quals es debat tota la vida: la voluntat de fer una obra digna, «el meu desig de ser més bona escriptora [...] substitueix la religió, és la meva religió», i l'esforç per tirar endavant malgrat la malaltia.

Vida i obra són una mateixa cosa. L'obra és plena de la seva vida, i viu per escriure: «Només demano temps per escriure». D'una sensibilitat poètica intensa i exquisida, ens transmet el món tal com ella el veu i el sent. Tots els elements de la natura: els animals, el mar, el cel, les plantes, la llum..., tenen un paper molt important tant als contes com als diaris, així com les persones que l'envolten. És sempre una escriptura molt personal, observadora, contemplativa, plena de detalls, amb molt de caràcter i extremament sensual: colors, sons, textures, olors... Són primordials la naturalitat, l'honestedat, la senzillesa —«Escriure alguna cosa digna d'aquesta lluna ascendent, d'aquesta llum pàl·lida. Ser prou “senzilla”, com series senzilla davant Déu»—. La veu narrativa de Katherine Mansfield sorgeix d'un lloc fondo, pur, i l'escriptora fa els possibles per preservar-ne l'espontaneïtat i escriure sense condicionaments.

¿I com arriba a aquesta necessitat de sinceritat, senzillesa, puresa..., una autora de principis del segle XX, una dona que sovint es mostrava frívola, que li agradaven els barrets i es tallava els cabells segons l'última moda de pentinats? Una constant de la seva vida que trobem als diaris és el dolor. I, a conseqüència del dolor, la vida errant i la solitud. Ja a la primera entrada de 1910 la trobem malalta, amb dolor, mareig i «una confusió terrible al cos que afecta la ment».

La malaltia la va acompanyar tota la vida. Primer, a causa d'un avortament mal fet; s'hi va afegir una gonorrea que li va encomanar Florian Sobienowski, traductor de Txékhov; després una peritonitis i, per acabar-ho de rematar, una operació de trompa de Fal·lopi feta sense tractament previ contra les infeccions que la va deixar estèril i amb seqüeles per sempre: dolor a les articulacions i problemes cardíacs i pulmonars. Un refredat es va complicar en pleuresia i, finalment, la tuberculosi. Però ella sempre va creure que se'n sortiria, de la tuberculosi. El que li feia por era morir del cor. I conclou que «El sofriment és el regal que m'ha ensenyat a mirar-me el món amb amor».

Als seus contes hi trobem l'obra d'una escriptora —i viatgera forçada— de traç segur, original i, sovint, un punt irònic. De vegades semblen escrits de qualsevol manera, gairebé a corre-cuita, com si els hagués fet amb quatre pinzellades impressionistes. El llenguatge de Katherine Mansfield insinua més que diu, i diu molt explicant poc; per això pot semblar un estil casual, irreflexiu. D'una manera aparentment fàcil, aconsegueix uns relats que ens remouen alguna cosa de molt endins, contes que ens expliquen una

història potser quotidiana, un retall de la vida d'una noia pobra amb deliris de grandesa, d'una família benestant que fa una festa al jardí, d'un canari..., però que, acabat el conte, ens deixen en un estat de perplexitat. I és que sempre hi ha alguna cosa amagada sota unes històries que de vegades poden semblar lleugeres; sempre ens encara a una realitat molt més profunda i punyent que la que ens mostra. Ens explica una història i n'endevinem una altra, precisament la que potser no voldríem saber. Són contes com bombolles de sabó, de colors irisats, resplendents, que fan esclats amb el sol, fràgils, precioses mentre suren en l'aire, però, encara que no ho vulguem, en un moment o altre explotaran. I llavors surt la veritat. El mort d'una família pobra un carrer més avall dels rics i despreocupats que celebren la festa al jardí; la solitud profunda, la recança inexpressable de no sabem ben bé què. No cal entendre les coses —de fet no les podem entendre—, per tant, el llenguatge que més ens serveix és el de les imatges —i que originals!—, les besllums, les sensacions, les insinuacions. El llenguatge de l'art, de la poesia.

Imatge d'Imanol Buissan.

Amb els anys es torna més exigent: vol dir la veritat, tot el que no sigui sincer no li interessa, i vol fer-ho amb una gran qualitat. «M'he d'esforçar per escriure amb senzillesa, amb plenitud, amb llibertat, des del cor. Calladament, sense preocupar-me per l'èxit ni pel fracàs». Naturalment, té molts dubtes i moltes batalles. Als diaris en som testimonis directes: «Per què dubto tant? Només és mandra? Falta de voluntat?». «Què és el que fa el moment del deslliurament tan difícil per a mi?»

I les autoexigències són cada vegada més difícils de complir perquè cada dia es troba més malament. «Viure és tornar a respirar. No compta res més.» Ha d'anar d'un cantó a l'altre buscant llocs on el clima li sigui més favorable. Això fa que sempre anhelï un lloc segur i un estat de salut que li permeti fer una vida creativa. Curiosament, reconeix que el seu estat malaltís fa les coses més intenses, més importants, més anhelades; les veu des d'un lloc on sovint les coses trivials són meravelloses i increïblement belles. Però l'esforç per escriure és cada vegada més ardu, i no troba el lloc ideal. Ha d'anar esgarrapant dies, estones, en què es troba una mica bé per escriure. I s'angoixa davant la possibilitat de no deixar una obra ben acabada.

Cap al final de la vida, «exiliada del país de la salut» des de fa anys, després de peregrinacions interiors i exteriors, es pregunta:

«A veure, Katherine, què entens per salut? I per què la vols?

»Resposta: Per salut entenc poder fer una vida plena, adulta, viva, que respiri, en contacte íntim amb el que estimo: la terra i les seves meravelles, el mar, el sol. Tot el que volem dir quan parlem del món exterior. Vull amarar-me'n, ser-ne part, viure-hi, aprendre'n, perdre tot el que tinc de superficial i d'adquirir i convertir-me en un ésser humà directe, conscient. Vull, entenent-me a mi mateixa, entendre els altres. Vull ser tot el que soc capaç d'arribar a ser, de manera que pugui ser (i aquí m'he aturat i he esperat i he esperat i és inútil: només hi ha una expressió que em serveixi) "una filla del sol". Pel que fa a ajudar els altres, a aportar llum i tot això, em sembla fals dir-ne una sola paraula. Deixem-ho així. Una filla del sol.»

I necessita curar-se per poder escriure: «la meva única sortida feliç». Buscant una esperança de curació i, sobretot, comprensió i acompanyament, troba consol en lectures esotèriques com l'*Anatomia còsmica* (que Murry detestava) i en els llibres místics de l'esoterista rus Ouspenski; també se sotmet a un tractament experimental amb el doctor Manoukhin, exiliat rus, a París. Desenganyada i com a últim recurs, a partir d'una conversa amb Orage —amic seu de feia molts anys, editor de *New Age* i la primera persona que li va publicar contes—, que era seguidor de Gurdjieff, decideix, després de debatre's molt amb si mateixa i de superar dubtes i traves, i contra l'opinió de John Middleton Murry, seguir les ensenyances d'aquest mestre espiritual armeni que, segons ella, posa en pràctica el que ella sempre ha somiat. L'octubre del 1922 ingressa a l'Institut per al Desenvolupament Harmònic de l'Home, a Fontainebleau, on mor una nit de gener d'una hemorràgia pulmonar, pujant les escales cap a la seva habitació.

Marta Pera Cucurell

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Marta Pera Cucurell

Marta Pera Cucurell va néixer a Mataró i es dedica professionalment a la traducció literària. Ha traduït al català més d'un centenar d'obres de narrativa i poesia, a més de documentals, sèries i pel·lícules per a la televisió i el cinema, És llicenciada en filologia anglogermànica i entre els autors que ha [...]

[Llegir més](#)